

Kare Dergi

International academic journal on comparative literary, cultural, linguistics, and folklore studies.

ISSN: 2536-4596, Kayseri / Turkey

Volume 1, Issue 2, p. 30-35

www.karedergi.net

TÜRKLER'DE EŞCİNSELLİK ÜZERİNE¹

Nabil MATTAR

.....

İngilizlerin, İskoçların ve eserleri İngilizceye çevrilmiş diğer Avrupalı yazarların Osmanlı İmparatorluğu ve Kuzey Afrika Müslümanları hakkındaki eserlerinde Amerika üzerine üretilen söylemlerden daha fazla bir biçimde “eşcinselliğe” atıflar vardır. Yazılan her seyahatname ve esaret hikâyesinde Müslümanların eşcinselliğine ve diğer cinsel eylemlerine göndermeler yapılmıştır. Winthrop C. Jordon’ın ifade ettiği gibi, ne zaman Afrikalılardan söz edilse, cinsel eğilimlerinden de söz edilmiştir.¹ Elliot H. Tokson, cinselliğe olan bu eğilimin İngiliz tiyatrosunu ve gezi edebiyatını, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde gösterileceği gibi, tüm 16. ve 17. yüzyıl boyunca etkilediğini göstermiştir: “diğerleriyle ilişkilerinde cinselliği konu edilmeyen sahnelenmek üzere oluşturulmuş zenci karakter neredeyse hiç yoktur.”ⁱⁱ Kuzey Afrikalı Müslümanların Amerika yerlileri gibi yenilgiye uğratılmadıkları ve Sahralı Afrikalılar gibi topluca tutsak alınmadıkları dikkate alınırsa, yenilgiye uğratamadıkları Müslümanları şeytanmış gibi göstermek ve onları değiştirmek ihtiyacı stratejik durum haline gelmiştir. Müslümanlar arasındaki eşcinselliğin yaygın kanıtlarından başka Hıristiyanları Müslümanlardan ayrı tutmanın bundan daha güzel ispatı ne olabilirdi? Yazarlar açısından, özellikle kendileriyle Müslümanlar arasındaki bu ayrımı genişletmeye hevesli olan tutsaklar ve din âlimleri açısından, eşcinsellik karşı çıkılamayacak derecede ayırıcı bir çizgiydi. Akdeniz’de geçirdiği yılların ardından, 1614’de William Davis, “bu Türkler hoş görünüşlü insanlar ve çok açık tene sahipler, ancak fesat düşünceleri var; çünkü tamamı eşcinsel ve Hıristiyanlığa aykırı şeyler yapıyorlar” diye yazmaktaydı.ⁱⁱⁱ Eşcinsellik Hıristiyanları, medeni Britanyalıları, Müslüman “barbarlardan” ayıran çizgiydi. Bu birinci gruba dâhil olmak normallik, medeni olmak ve insanlık anlamına gelirken; eşcinsellik barbarlığa işaret etmekteydi.

¹ Bu yazı Prof Dr. Nabil Mattar’ın *Turks, Moors and Englishmen in the Age of Discovery* adlı eserinin 4. Bölümündeki Fetih ve Eşcinsellik yazısının Türkçe çevirisinden derlenmiştir.

Çeviri: Hasan Baktır ve Mustafa Kırca tarafından yapılmıştır.

Barbarlığı eşcinselliğe dayandıran İngiliz yazarlar, Türkler ve Kuzey Afrikalı Müslüman halk stereotipini yaratmışlardır.^{iv}

...

Bu bağlamda, bilfiil “oğlan” kelimesinin kullanılması önemlidir, çünkü bu Britanyalıların kelimeyi nasıl kuvvetli bir biçimde Müslümanlarla ilişkilendirdiğini gösterir. Ortaçağ ve Rönesans İngiltere’inde “sodomie” kelimesinin çeşitli anlamları vardı, ancak Müslüman dünyası ile ilgili olan belgelerde tutarlı bir biçimde cinsel bağlamda kullanılmıştır. Nicholas Nicolay, (T. Washington’ın çevirisinde) Müslüman olan Hıristiyanların günahlarını “fahişelik, eşcinsellik, hırsızlık ve diğer bütün tiksindirici kötülükler” olarak sıralamak yoluyla Hıristiyanlıktan İslam’a geçenleri karalamıştı.^v Eşcinsellik, dininden dönen günahkârların kaderini belirlemişti. Bir vaiz olan Meredith Hanmer, 1586 yılında verdiği vaazında İslam teolojisini suçlarken Müslümanların korkunç sonlarını garanti altına almak için onları tarif ederken “Muhammed yolunu izleyen Oğlanlardan” daha iyi bir imge bulamamıştır.^{vi} İskoçyalı seyahatname yazarı William Lithgow “Oğlanlar ([Müslümanların] çoğunun olduğu gibi) ve cinayet işleyenler cehennem çukurunun en dibine düşeceklerdir” diye yazmıştır.^{vii} Eşcinsellik cinayet işlemekle aynı değerdedi ve her ikisi de Müslümanları sonsuz lanete götürecekti. Richard Knolles General Historie of the Turkes adlı kitabında Müslümanlar “cinselliğe oldukça düşkün ve büyük ölçüde hepsi Oğlan” diye yazmaktadır.^{viii} J. B. Gramaye, Purchas’ın Pilgrimes adlı eseriyle aynı fikri paylaşarak, Müslümanlar hamamlarda “Şehvet, Oğlanlık ve Zina suçlarını... uzun uzun işlerler” diye ifade etmiştir. Oğlanlık, İslam’la ilişkilendirilmiş ve medeni olanla olmayanı ayırt eden bir ölçü olarak kullanılmıştır.^{ix}

Eşcinselliğin Müslümanlar arasında neden yaygın olduğunu —ve elbette medeni olan Hıristiyanlık dünyasında neden hiç olmadığını— açıklamaya çalışan İngiliz ve İskoç yazarlar bunun kaynağı olarak düşündükleri Müslüman dünyasında bütün kötülüklerin kaynağı olarak gördükleri İslam teolojisine ilgi göstermişlerdi. Müslümanların dininden başka hiçbir şey eşcinselliği meşru hale getirmekle suçlanamazdı. Hanmer, Müslümanların “dünyevi zevklerin öteki dünyanın mutluluğuna zarar vermeyeceğine” inandıklarını ifade etmiştir. Müslümanlar bu inanışlarından ötürü eşcinsel eylemler içine girmiştir sonucuna varmıştır.^x Edward Grimeston, Haremin 1626 Fransızca çevirisinde İslam dininin eşcinselliği yasaklamadığına inanmıştır. İslam hukuk sisteminin geleneklerinde olan eşcinsellere getirilen ölüm cezasını göz ardı eden yazar, “Türkler onu (eşcinselliği) cezalandırmamaktadır” çünkü adaleti Tanrı’ya bırakmışlardır, diye ifade eder. Sonrasında kendisine cinsel istismarda bulunan bir adamı öldüren bir erkek çocuğun hikâyesini anlatmıştır:

Kare Dergi

International academic journal on comparative literary, cultural, linguistics, and folklore studies.

Volume 1/2

“Peygamberleri Muhammed [öldürülen] adamın mezarını açmaları ve ne kadar yarası olduğunu görmeleri için akrabalarını gönderdi. Geldiler ve cesedi göremediler, ancak yerinde kara ve isli bir kütük parçası buldular. İlahi adaletin bu suçu işleyenleri cezalandırdığını görünce infazı ona bırakmaları ve kendilerinin de bu sıra dışı aşırılığa tahammül etmeleri gerektiğini söylediler”.^{xi} Thomas Calvert 1648’de, Kuran’da geçen cennetin Müslümanlara “erkek çocukların şehveti gibi” tinsel zevkler vaat ettiğini yazmıştır.^{xii} Calvert’in Kuran’ı okumadığı açıktı ama kendi açısından Müslümanlar eşcinsel olmalıydı, çünkü Kuran eşcinselliği başışlamaktaydı. Müslümanlar “sahte” peygamberin peşinden giderek tanrıdan uzaklaşmış oldukları için inançlarında olduğu gibi cinselliklerinde de normalden sapmışlardı.

...

İngiliz gezginlerin eşcinsellekle ilgili kurdukları bir diğer bağlantı da sosyal sınıfa dairdi. Hem Ortaçağ hem de Rönesans İngiltere’sinde Avrupa kıtasının diğer kısmında ve Katolik Hıristiyanlığın olduğu ülkelerde eşcinsellik zengin sınıfın günahıydı ve halk gözünde asiller ve de saray eşrafı ile alakalıydı. Eşcinsel ilişkiye girenlerin Kızılderili soylular olduğunu vurgulayan böylesi bir ilişkilendirme İspanyol yazınında da karşımıza çıkmaktadır.^{xiii} Benzer şekilde Osmanlı imparatorluğunda “genç oğlanların” tedariki ve bakımlarından doğan maliyet göz önünde tutulduğunda yalnızca imtiyaz sahibi ve elit Türklerin eşcinsel ilişkiye girebildiklerini yazarlar belirtmişlerdir. Edward Grimeston, “sarayın üst düzeyleri” bu “iğrenç ahlaksızlığa” düşmüşlerdir diye yazmıştır.^{xiv} Purchas’ın Pilgrimes adlı eserinde J. B. Gramaye ise, esir alınan Hıristiyan çocukları “oğlanlara karşı eşcinsel arzularını karşılaması” için “Türlere ya da Türklerin yöneticilerine” hediye olarak göndermenin Kuzey Afrika korsanları arasında yaygın bir uygulama olduğunu bildirmiştir.^{xv} 1667 ve 1668 yılları arasında İzmir’de İngiltere konsolosu olan Paul Rycout, “Sarayda önemli mevkilerdeki kişilerin” ve aynı zamanda “bizzat sadrazamların bu aşırı şehvetin esiri olduklarını” doğrulamıştır.^{xvi} Ne gariptir ki, sadrazamlar bazen arzularını karşılamalarında yardımcı olmaları için Hıristiyanlara bel bağlamışlardır. Thomas St. Serfe’nin Tarugo’s Wiles: or the Coffee-House (1668) adlı oyununda, “Sadrazama, kara fasülye ve tereyeği ile beslenmiş oğlanları” sunan “Cezayirli kılığındaki Hollanda büyükelçisinin” kendisidir.^{xvii} Londra’da Hollanda karşıtı duygular geliştiği zamanlarda Hollandalıları oğlanıcı Türlere pezevenklik yapan kişiler olarak tasvir etmek münasip bulunmuştur.

...

“Oğlanıcı Türk” modeli Avrupa düşünce sistemine o kadar kuvvetli yerleşmişti ki John Sanderson, bir gezginin arkadaşının 21 yaşındaki sakalı çıkmamış oğlu için korku duyduğunu çünkü “oğlanıcılar ülkesinde” seyahat ettiklerini rapor etmiştir.^{xviii}

Eşcinsel ilişkiler gizli saklı değil aksine toplumsal olarak aleni olara yapılmaktadır –sanki İngiliz şair Donne’ın “fahişe oğlan” (Satyre I) ve Shakespeare’in eleştirdiği “erkek fahişe” (Troilus and Cressida) dönemin Londra’sındaki gibiydi.^{xix} Ancak, Müslümanlarla aralarındaki kapanmaz farklılığı sağlamlaştırmaya çalışan İngilizler için eşcinsellik, bu konuda ahlaki ve dini kaygıları bulunmayan Hıristiyan olmayan Ötekinin eylemiydi. William Lithgow, yazları Fez şehri “üç bin homoseksüel oğlanın girişine açıkça izin verdi” diye yazmaktaydı ve “gün ortasında, hem de pazaryerinde Kuzey Afrikalı Müslümanların bu kirli kokuşmuşlarla ilişkiye girdiklerini ve utanma veya cezalandırma olmaksızın serbestçe çekip gittiklerini” yazmıştır.^{xx} Lithgow’a göre, oğlancılık İslam âleminde öğle güneşi kadar aşikârdı. Yüzyılın sonlarına doğru gelindiğinde ise Thomas Baker, 30 Haziran 1683 tarihli gezi notlarında Berberi^{xxi} oğlancılığının aleniyetini şöyle not etmiştir: “Ve bugün, aynı zamanda Hollandalı mürtedin oğlu olan şehirden çevik bir genç bir tavernaya girme gafletinde bulunmuş, onu izleyen iki Türk orada ona karşı tecavüz suçu işlemişti (bir bakıma gürültü patırtı çıkarmadan yapılabilecek bir şey değildi) –ki bu da fazla sayıda ahlaksız askeri olay yerine çekti. Bunlardan 34’ü ona karşı sırayla diğer iki Türkün olduğu kadar naziktiler. Ve bütün bunların hepsi en ufak bir utanma veya cezalandırılma korkusu olmadan gerçekleşti”.^{xxii} Baker ve Lithgow’a göre Müslümanlar açıkça oğlancılık yapıyorlardı, çünkü bu sapkınlık toplumsal yapının bir parçası olup, yatak odalarıyla sınırlı değil kamuya mal olmuş bir durumdu. Jakoben gezginler Kral James’in erkeklerle oynaşmasını bilemedikleri gibi, Restorasyon dönemi ticaret temsilcileri de Rochester Dükünün “Sodom” adlı oyunda oğlancılığa açıkça övgüler yağdırdığını bilmiyor görünüyorlardı. Oğlancılık yalnızca İslam dinine mahsustu.

...

Fakat şu soru hala cevap bulamamıştır: Müslüman oğlancılığını tanımlayan İngilizler bildikleri bir şeyi mi yoksa duyup algıladıkları bir şeyi mi tanımlıyorlardı? Yoksa Müslümanlarla olan çağrışımı onları affedilmesi imkânsız şeytan olarak gösterecek kadar oğlancılık kelimesinin kendisi kötülük, sapkınlık ve barbarlık kavramlarıyla yeterince yüklüydü müydü? 1600’de George Manwaring, Anthony Shirley ile beraber Pers sarayına gerçekleştirdiği bir seyahatini kaleme almıştı. Osmanlı topraklarında seyahat ederlerken Manwaring bir Türk tarafından saldırıya uğramıştı –bu olay elbette Türklerden nefret etmesine yol açmıştı. Bu yüzden, ne zaman Türkleri tanımlamaya kalkışsa Türklerin “insanlık dışı biçimde kadın yerine kullandıkları, Bardaş adını verdikleri” erkek gençleri tuttuklarını özellikle vurguluyordu.^{xxiii} Benzer bir gönderme de diğer İngilizlerle birlikte Kıbrıs’ta Türkler tarafından aşağılanana William Parry tarafından yapılmıştır. Türkleri “lanetlenmiş kâfirler ve oğlan Müslümanlar” diyerek suçlamıştır.^{xxiv} Her ikisi de tek bir oğlancılık kelimesinden bahsederek dindaşları adına Müslümanlarla aralarındaki din savaşını ve İslam ile aralarındaki varoluş savaşını kazanabileceklerine inanmışlardı.

Kare Dergi

International academic journal on comparative literary, cultural, linguistics, and folklore studies.

Volume 1/2

Fakat tanımlamaları ne kadar doğru olabilirdi? Abel Pincon adında bir Fransız arkadaşları seyahatini kaleme aldığı anda oğlancılıktan hiç bahsetmemişti bile. Perslerle karşılaştıklarında İngiliz grup iyi karşılanmıştı ve bu yüzden Manwaring, "Türklerin krallığında oğlanların kullanmalarına izin verilirken burada öyle değil çünkü Persler bu günahı çok şiddetli bir biçimde cezalandırıyorlar" diye belirtmişti.^{xxv} Bu Pers yanlısı iddia, Pers İmparatorluğu'ndaki erkek cinselliği hakkındaki diğer raporlarla çelişmektedir.^{xxvi} Ne Türkçe ne Farsça konuşamayan ve de İngiltere ile karşılaştırma yapmadan hiçbir şeyi tanımlayamayan Manwaring gibi birisi için homoseksüellik bahsinin doğrudan yapılan gözlemlerden değil dini düşmanlığa iftira etmek arzusundan kaynaklandığı açıktır. Ayrıca, Manwaring hiçbir suçlamanın oğlancılıktan daha az açıklama ve tanıtım gerektirmediğinin de farkındaydı. Bahsinin geçmesi oğlancılığı doğrulamak ve faileri suçlamak demektir. Oğlancılık zaten aşikâr olan bir düşünce, Müslümanların bir aile yapısı olmadığını, "doğal olan" cinsel yaşamlarının olmadığını ve bu yüzden de medeni dünyada yerleri olmadığını kanıtlayan bilişsel bir anahtar kelimeydi.

17. yüzyılda eşcinselliği İngiliz kültürel tarihine oturtan bir metin bulunmamaktadır, ancak öte yandan Müslüman topraklar üzerine olan bütün metinler fıkra türünde ve kısa da olsa bunu yapmıştır. Seyyah Thomas Coryat, Türklerin kullandığı atları ve horozların, tavukların ve sülünlerin piyasa değerlerini tarifinin ortasına şu sözleri de sıkıştırmıştır: "Türkler oğlancılığa kendilerini oldukça kaptırmışlar, bu yüzden akıl almaz cinsel fantzilerinde kullanmak üzere tuttıkları hoş erkek çocuklara sahipler".^{xxvii} Coryat'a göre Müslümanlar arasında görülen oğlancılığı tanımlamak tavuklardan ve piyasa değerlerinden bahsetmek kadar sıradan bir şeydi, yine Coryat'a göre oğlancılık Müslüman ahlaksızlığının değil, günlük yaşamın bir parçasıydı. Müslümanlarla ilgili her bağlamda oğlancılıktan bahsederek, bu topraklarla ilgili her metinde İngiliz okurlarına Müslümanların bozulmuşluğunu hatırlatarak ve Hristiyanlığın Türklere ve Kuzey Afrikalı Müslüman halka göre ötekiliğini ara vermeden vurgulayan İngiliz yazarlar oğlancılığı Müslümanların karakterini, dinini ve topraklarını tanımlayan yapısal bir suç dönuştürmüşlerdir.

-
- ⁱ Jordan, *White over Black*, s.40.
- ⁱⁱ Tokson, *The Popular Image of the Black*, s. 11.
- ⁱⁱⁱ Davis, *True Revelation of the Trauailles and most Miserable Captiuitie*, B2v.
- ^{iv} Boswell, *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*, s. 194-98.
- ^v Nicolay, *The Navigation, peregrination and oyages*, T Washington, Trans., s. 85.
- ^{vi} Lithgow, *The Rare Adventure*, Phelps, ed., s.99.
- ^{vii} A.g.e.
- ^{viii} Knolles, *General Historie of the Turkes* 2nd. Ed., s. 962
- ^{ix} Purchas, *Relation of the Christain of Africa*, 9:28, ayrıca bakınız: Mcfarlane, *The Sodomy in Fiction and Satire, 1660-1670*, s. 38-40.
- ^x Grimeston, *The History of the Serreail*, s. 163-64.
- ^{xi} A.g.e
- ^{xii} Calvert, *The Blessed of Morocco*, s. 219.
- ^{xiii} Rycaut, *The Present State*, s.33.
- ^{xiv} Grimeston, *The History of the Serreail*, s. 163.
- ^{xv} Purchas, *His Pilgrimage* 9:281 ... Notestein et.al., eds., 7:637
- ^{xvi} Rycaut, *The Present State*, s.33.
- ^{xvii} 3. Ve 4. Bölüme bakınız.
- ^{xviii} Sanderson, *A Discourse of most Notable Things of the famous Citie Constantinople*, in Purchas *His Pilgrimages*, 9:483
- ^{xix} Boeswell, *Christianity*, s. 279, n.32
- ^{xx} Osborne, *Political Reflections upon the Government of Turks*, s. 81.
- ^{xxi} Ç.N. *The Barbary Coast, or Barbary*, was the term used by Europeans from the 16th until the 19th century to refer to the Maghreb, the middle and western coastal regions of North Africa—what is now Morocco, Algeria, Tunisia, and Libya. The name is derived from the Berber people of north Africa. In the West, the name commonly evokes the Barbary pirates and slave traders based on that coast, who attacked ships and coastal settlements in the Mediterranean and North Atlantic and captured and traded slaves from Europe and sub-Saharan Africa.[1] The slaves were being traded and sold throughout the Ottoman Empire.
- ^{xxii} T.S., *The Adventures of (Mr. T.S.)*, s. 28.
- ^{xxiii} Sir Anthony Shirley and his Persian Adventures, Ross, ed., s. 187.
- ^{xxiv} A.g.e., s.107
- ^{xxv} A.g.e. 217.
- ^{xxvi} Grimstone'un
- ^{xxvii} Coryat, *Master Coryats Constantinopolitan Observations abridged in Purchas His Pilgrimage*, 10:425.